

OVER HET VOORKOMEN VAN CHROMOGASTER ☼ ☼ ☼ 75

Tussen de op de bodem groeiende waterplanten werd *Gammarus pulex* L. aangetroffen en in de zandige bodem *Sphaerium corneum* (L.) naast *Unio pictorum* L. Van de laatste werden vele ledige schalen op de langs de oever staande wilgenstoelen gezien, waarschijnlijk door ratten daar aangesleept.

Ter bestudering van de sessiele fauna werden geregeld om de 14 dagen objectglasjes in het water uitgehangen. Deze vertoonden in de eerste helft van Juni een grote hoeveelheid Zonnediertjes met name *Acanthocystis aculeata* Hertzig & Lesser, alsmede vele niet nader gedetermineerde Diatomeeën van het geslacht *Cymbella* op lange gelatineuze stelen. Zoals te verwachten, vanwege het hoge Ca-gehalte, werden geen Suctorien als begroeiing op de objectglasjes aangetroffen.

LITERATUUR:

- DIEFFENBACH, H., 1912, Brauer Süßw. Fauna.
 EYFERTH-SCHOENICHEN, 1925—'27, Einfachste Lebensformen, Bd. I en II.
 HAUER, J., 1937, Die Rotatorien von Sumatra, Java und Bali. Arch. für Hydrobiol., Suppl. Bnd. XV, Heft 2.
 KOLISKO, A., 1938, Ueber die Nahrungsaufnahme bei *Anapus testudo*. Intern. Revue, Bd. 37.
 LAUTERBORN, R., 1893, Zool. Jahrb. Syst. Bd. 7.
 WEBER, E., 1898, Revue Suisse Zool., T. 5.
 WESENBERG-LUND, C., 1930, Contributions to the Biology of the Rotifera, Part II. Kong. Danske Videnskabernes Selskabs Skrifter Bd. 2.
 ZACHARIAS, O., 1894, Forsch. Ber. Biol. Stat. Plön., Teil 2.

A. G. VORSTMAN.

NIEUWE VONDSTEN VAN ZELDZAME PLANTEN
IN NEDERLAND IN 1943—'47

- Dryopteris Linnaeana* Rossum 1944 (V. Westhoff).
Cystopteris fragilis Biesbos Q4.13.34 1944 (G. Wildeman).
Ophioglossum vulgatum Ewijk 1943 (J.J.-Th.R.).
Equisetum variegatum Millingerwaard 1941 (J.J.-K.-Th.R.).
Equisetum hiemale Biesbos Q4.14.33 1944 (G. Wildeman).
Potamogeton Zizii Nieuwkuik 1947 (J.J.-Th.R.).
Elodea canadensis var. *angustifolia* Haastrecht P4.23.12 en 12.43 1944 (Mulder).
Alisma gramineum Nijmegen 1946 (Th.R.).
Carex praecox Millingerwaard 1942 (J.J.-Th.R.).
Carex vulpina Groesbeek 1943 (B.R.-Th.R.).
Carex Pairaei Ottersum 1941 (J.J.-Th.R.).
Carex appropinquata Leuvenumse hei bij Spankeren 1941 (W. de Bruin-J.J.-Th.R.).
Carex laevigata Tegelen 1943 (K.-B.R.-Th.R.).
 **Carex paniculata* × *remota* Sleenwijk 1943 (K.).
Schoenus nigricans Achterveld bij Gr. Zandbrink 1943 (Tideman).
 **Schoenoplectus lacustris* × *triqueter* Rijswijk (N.Br.) 1943 (K.-Th.R.).
Eriophorum latifolium Weerselo M7.48.13/31 1944 (V. Westhoff).
Andropogon halepense var. *muticum*. Rotterdam 1947 (Kl.).
Sorghum vulgare in verschillende vormen. Rotterdam 1947 (Kl.).
Setaria italica N.O. Polder 1943 (B.).
Phalaris paradoxa var. *praemorsa* Haagse bos 1943 (R.C. Bakh. v. d. Brink).
Lagurus ovatus. Amsterdam Herengracht 1945 (K.).

- Agrostis hiemalis* Overasselt 1943 (J.J.).
Calamagrostis neglecta Dedemsvaart 1941 (K.).
Puccinellia distans Coevorden 1947 (Un.).
Bromus inermis Coevorden 1947 (Un.).
Juncus fuscoater Millingerwaard 1941 (J.J.-K.-Th.R.), Bemmelen 1943 (J.J.-Th.R.).
Juncus articulatus var. *macrocephalus* Ubbergen 1939 (K.-B.R.-Th.R.), Bemmelen 1943 (J.J.-Th.R.).
 x *Juncus acutiflorus* x *articulatus* Neerbos 1939 (B.R.), Venlo 1943 (J.J.-K.-Th.R.), Overasselt, Malden, Plasmolen 1943 (J.J.).
Tulipa silvestris Vechten-Bunnik 1943 (Dr E. C. Wassink).
Colchicum autumnale Bergeyk 1946 (opgave Weevers).
Parietaria erecta Wassenaar 1944 (So.), Oost-Voorne 1946 (C. Sipkes).
Coryspermum Marshalli Zorgvliet (den Haag) 1947 (opnieuw na circa 30 jaar) (R. M. van Urk).
Axyris amarantoides Leiden 1946 (Jo.).
Beta maritima Oost-Voorne 1946 (Kl.).
Rumex acetosella met mannelijke en tweeslachtige bloemen. Rotterdam 1944 (P.).
Polygonum Persicaria albiflora Doornspijk 1947 (So.).
Phytolacca americana (decandra) Maastricht, Sittard, Haarlem, Kerkerade (A. de Wever).
Tunica saxifraga Waardenburg 1941 (W. F. F. Oppenoorth), Dordrecht 1945 (Exc. N.J.N.).
 Velzen 1947 (P.).
Silene dichotoma N.O. Polder 1943 (B.), 1946 (Feekes).
Melandrium noctiflorum Leiden 1945 (Jo.).
 x *Papaver dubium* x *Rhoeas* Afferden (Limb.) 1943 (J.J.).
Glaucium corniculatum Leiden 1945 (Jo.). id. var. *tricolor* Deventer 1947 (J.W.-Kl.-Kruseman).
Rorippa austriaca Ewijksewaard 1942 (J.J.-Th.R.), Ooise waard 1943 (J.J.-Th.R.), Rockanje 1946 (Kl.-C. Sipkes).
Barbarea praecox Leiden 1943 (Jo.).
Barbarea intermedia Ewijk 1943 (J.J.-Th.R.), Ooisewaard 1943 (B.R.), Goudriaan 1946 (K.).
 Papendrecht 1946 (Kl.).
Cardamine impatiens Afferden 1943 (J.J.-Th.R.), Haarlem 1944 (G. L. van Eyndhoven).
Sisymbrium wolgensse Hilvarenbeek 1943 (Ir G. Sissingh).
Sisymbrium orientale Hilvarenbeek 1943 (Ir G. Sissingh).
Sisymbrium pyrenaicum *Austrinum acutangulum* Borgharen, Spanbeek 1942 (A. de Wever).
Dyplotaxis muralis Rockanje 1946 (Kl.-C. Sipkes).
Alyssum maritimum var. *Benthamii* N.O. Polder 1944 (B.).
Lepidium perfoliatum Ruine van Brederode 1943 (Ir F. Hekker).
Lepidium graminifolium Millingerwaard 1942 (J.J.-Th.R.).
Lepidium densiflorum Wassenaar 1944 (So.).
Neslea paniculata Haarlem 1929 (Ir F. Hekker).
Bunias orientalis Millingerwaard 1942 (Kl.-Th.R.), Doesburg. 1943 (Dr J. Brand), Geldermalsen 1944 (E. C. H. Kolvoort-Kl.).
Teesdalia nudicaulis f. *ramosa* Denekamp 1930 (v. Ooststr.), Boxtel 1943 (P.).
Viola hirta Millingerwaard 1941 (Th.R.), ook de opgave in de lijst van 1942 Lev. Nat. 47, p. 191 van fl. *roseis* Mook moet zijn: Millingen.
Viola canina x *persicifolia* Gorsel N6.27.42 1944 (Dr M. F. Mörzer Bruijns).
Hypericum Desetangii Schaveren 1947 (So.).
Elatine hexandra Beuven 1943 (Ir G. Sissingh).
Malva moschata N.O. Polder 1946 (B.).
Malva verticillata Milsbeek (Dr F. Florschütz), Amerongen 1945 (Un.).
Malva parviflora Leiden 1946 (Jo.).
Althaea hirsuta Leiden 1945 (Jo.), N.O. Polder 1946 (B.).

NIEUWE VONDSTEN VAN ZELDZAME PLANTEN IN NEDERLAND 77

- Lavatera Thuringiaca* Gulpen-Wyre 1942 (A. de Wever).
Abutilon Theophrasti Erp. 1941 (J.J.-Th.R.), Veenendaal 1943 (Dr F. P. Jonker).
Anoda cristata var. *brachyantha* Meersummerbroek 1942 (A. de Wever).
Geranium carolinianum Heerlen 1941 (A. de Wever).
Euphorbia Lathyrus Leiden 1945 (Jo.), Valkenburg 1946 (Kl.).
Selinum carvifolium Denekamp M8.42.23 1944 (V. Westhoff).
Angelica silvestris atropurpurea Leiden 1945 (Jo.).
Angelica Archangelica Ewijk, Millingerwaard, Neerbos 1942 (J.J.-Th.R.), Gorkum, Sleenwijk, Woudrichem 1943 (K.).
Bunium Bulbocastanum Millingerwaard 1942 (Un.).
Chaerophyllum bulbosum Millingerwaard 1941 (J.J.-Th.R.).
Coriandrum sativum Santpoort-station 1943 (Ir F. Hekker).
Oenothera biennis ochroleuca Waalsdorp 1946 (So.), den Haag 1947 (So.).
Epilobium subhirsutum Leiden 1945 (Jo.).
Epilobium adenocaulon Venlo 1941 (K.-B.R.-Th.R.).
Epilobium lanceolatum Neerbos 1939 (B.R.-Th.R.).
Rubus pruinosa Wassenaar 1944 (So.).
Potentilla norvegica Eindhoven 1943 (Ir F. Hekker), Bennekom 1944 (O. H. Westerhof).
Potentilla recta Spaubeek 1942 (A. de Wever) Aalsmeer 1946 (P. Stigter).
Agrimonia odorata Ootmarsum 1946 (Un.), Nunspeet 1947 (So.).
Rosa arvensis Oost-Voorne 1946 (C. Sipkes-Kl.).
Aronia melanocarpa Hezinga H7.27.22 1944 (V. Westhoff).
Anthyllis vulneraria N.O. Polder 1946 (Feekes).
Trifolium filiforme Mooksebroek, Milsbeek, Oeffeltsebroek (J.J.) vroeger opgegeven als *T. dubium* var. *microphyllum*.
Trifolium strepens Millse Peel (J.J.-J. v. d. Heuvel).
Trifolium incarnatum Leiden 1946 (Jo.).
Trifolium striatum Leiden 1945 (Jo.).
Trifolium scabrum van Vlieland lijst D. Lev. Nat. 47 p. 192 moet vervallen.
Coronilla varia Leiden 1945 (Jo.), Rockanje 1946 (C. Sipkes-Kl.).
Onobrychis viciaefolia Leiden 1946 (Jo.).
Vicia pannonica Leiden 1946 (Jo.).
Vicia villosa Leiden 1945 (Jo.).
Lathyrus silvester Bergen N.H. L4.22.12 1944 (D. Smit) Aalsmeer 1946 (P. Stigter).
Gilia capitata Rotterdam 1947 (Balke).
Cuscuta lupuliformis Millingerwaard 1941 (J.J.-K.-Th.R.), Oosterhout (bij Nijmegen) 1942 (J.J.-Th.R.), Bemmelen 1943 (J.J.-Th.R.).
Cuscuta Gronovii Millingen 1939 (J.J.-v.d. Kloot-B.R.-Th.R.), Ewijksewaard 1941 (J.J.-Th.R.), Pannerden 1941 (J.J.-K.-Th.R.).
Solanum nigrum met geel-groene, rijpe vruchten. Deventer 1947 (J.W.-Kl.-Kruseman), Rijssen 1947 (Kl.).
Solanum sisymbriifolium Oudenrijn (J. de Bruin).
Nicandra physaloides Valkenburg 1946 (Kl.).
Phacelia tanacetifolia Aalsmeer 1946 (P. Stigter).
Heliotropium europaeum Treebeek 1940 (A. de Wever).
Achusa ochroleuca Vlieland 1946 (R. A. C. Rothfus).
Echium plantagineum Rockanje 1946 (Sipkes-Kl.), Uithoorn-Aalsmeer 1946 (P. Stigter).
Nonnea pulla Wageningen-Rhenen 1945 (Sissingh).
Verbascum blattaria Leiden 1945 (Jo.).
Verbascum Lychnitis Pannerden 1941 (J.J.-Th.R.).

- Verbascum Thapsus albiflorus* den Haag 1943 (So.).
Scrophularia Balbisii met lange smalle bladen. Cortenbach 1943 (de W.).
Mimulus moschata Delden 1946 (G. M. Elferink).
Veronica verna Elswout 1947 (Prof. Dr J. Heimans).
Mentha gentilis var. *cardiaca*. Cortenbach 1943 (A. de Wever), Roermond (Prof. Dr L. H. Siertsema).
Mentha pulegium var. *genuinum* s. var. *nummularioides* en s. var. *erecta* Nuth 1943 (A. de Wever).
Salvia verticillata fl. *albis* Leiden 1945 (Jo.).
Thymus chamaedrys Anderen J7.45.31 1944 (H. T. Waterbolk) de noordelijkste vindplaats in ons land.
Lamium maculatum fl. *albis* Heemstede 1943 (S. G. M. 't Hart en J. Aukes).
Stachys annuus Leiden 1944 (Jo.).
Stachys germanicus Leiden 1944 (Jo.), Malden 1943 (J.J.).
Dracocephalum parviflorum Leiden 1945 (Jo.).
Sideritis montana Leiden 1945 (Jo.).
Nepeta cataria Roermond (Prof. Dr L. H. Siertsema).
Brunella vulgaris fl. *albis* Leiden 1945 (Jo.).
Verbena bracteosa Bennekom 1944 (O. H. Westerhof).
Campanula glomerata Ewijk 1943 (J.J.), Leiden 1946 (Jo.).
Campanula patula Driebergen-Maarn 1943 (F. C. J. Fischer), Bergeyk 1946 (Jacq. Meltzer), Buurserbeek (opgave via N. J. N. en C. J. N. Heimans).
Linnaea borealis Spier (gem. Beilen) 1945 (J. J. M. Jansen).
Aster longifolius Empese en Tondense hei 1947 (Jo.).
Helichrysum arenarium Amsterdam 1947 (J. Bolman).
Ambrosia artemisiaefolia den Oever 1945 (Bolman-v. Eyndhoven).
Xanthium strumarium de Beer 1947 (Mej. F. van Baaren).
Bidens connatus Bemmelen 1943 (J.J.-Th.R.), Delft 1947 (Kl.), omgeving Coevorden zeer veel 1947 (Un.).
Bidens melanocarpus Amerongen overal langs de rivier 1945 (Un.). Gaast J5.44.31 en Lemmer K5.38. 13 1946 (Un.), Emmeloord 1946 (Un.), omgeving Coevorden zeer veel 1947 (Un.), Haarlemmerhout 1947 (Roggeveen).
Madia sativa Amsterdam 1947 (Jo.), Almelo 1947 (opgave R. J. de Wit).
Grindelia squarrosa Amsterdam 1946 (J. Frieswijk).
Galinsoga parviflora Hoensbroek 1943 (Dr S. J. Dijkstra).
Galinsoga quadriradiata Utrecht-Driebergen 1942 (Bakh. v. d. Brink) Loosdrecht 1942 (Th.R.), Millingerwaard 1943 (J.J.-Th.R.), Sleenwijk 1943 (K.-Th.R.), T6.64.44 1943 (Dr S. J. Dijkstra), Wassenaar 1944 (So.), Amstelveen 1946 (Heimans).
Anthemis mixta Leidsendam 1945 (V. Westhoff).
Senecio vernalis Utrecht 1943 (Wassink).
Lappa tomentosa Millingerwaard 1943 (J.J.), Coevorden 1947 (Un.).
Cirsium oleraceum Millingerwaard 1943 (J.J.-K.-Th.R.). Bergeyk 1946 (opg. Weevers).
Cirsium Lacostei Botshol N4.15.14 1944 (V. Westhoff).
Carduus nutans macrocephalus Hoensbroek 1941 (de Wever) Rockanje 1946 (Kl.).
Carduus acanthoides Millingerwaard 1943 (J.J.-K.-Th.R.) Ooisewaard 1943 (J.J.-Th.R.), Ewijksewaard 1943 (J.J.-W. de Bruin en J. v. d. Heuvel).
Echinops sphaerocephalus Millingerwaard 1943 (J.J.-Th.R.).
Centaurea solstitialis N.O. Polder 1943 (B.).
Centaurea diffusa Amsterdam 1947 (K. J. W. Hensen).
Helminthia echinoides var. *humifusa* N.O. Polder 1945 (B.) Emmeloord 1945 (Dr W. Beyerink).
Scorzonera humilis Nunspeet en Doornspijk 1947 (So.).

NIEUWE VONDSTEN VAN ZELDZAME PLANTEN IN NEDERLAND 79

- Taraxacum maculigerum* Doornspijk, Harderwijk 1947 (So.).
Lactuca scariola Hilvarenbeek 1943 (Sissingh).
Lactuca perennis Doesburg 1943 (Dr J. Brand).
Crepis nicaeensis Rotterdam 1945 (A. de Wilde).
Hieracium piloselloides ssp. *obscurum* Venlo 1940 (K.-B.R.-Th.R.).
Hieracium pratense Venlo 1940 (B.R.).
Hieracium Bauhini s.sp. *Weissianum* Millse Peel 1943 (J. v. d. Heuvel).
Hieracium Bauhini s.sp. *Besserianum* (misschien nieuw voor Nederland det. v. Soest) Tegelen 1943 (K.-B.R.-Th.R.).
Hieracium umbellatum ochroleuca Harderwijk 1946 (So.).
 x*Hieracium sulphureum* (*auricula* x *piloselloides*) ter Linden 1946 (Dijkstra).
 x*Hieracium paragonum* (*auricula-pilosella-piloselloides*) ter Linden 1946 (Dijkstra).
 x*Hieracium Schultesii* Doornspijk 1947 (So.).
 x*Hieracium laurinum* Grebbeberg 1947 (So.).
 Dordrecht, Maart 1948.

Dr Ir A. W. KLOOS Jr.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Kunnen vogels ruiken? In 1942 verscheen het proefschrift van Dr W. G. Walter: „Some experiments on the sense of smell in birds” (in 1943 tevens verschenen in Vol. XXVII van de Archives Neerlandaises de Physiologie). Hoewel de anatomische gegevens over het reukorgaan van vogels de verwachting wekken, dat deze dieren een vrij goed reukvermogen hebben, kon Dr Walter er met een heel arsenaal van beproefde methoden van physiologische laboratorium-techniek niet in slagen de aanwezigheid van reukvermogen bij vogels aan te tonen. De conclusie van zijn onderzoeken luidt dan ook: „vogels kunnen niet ruiken”.

Terecht heeft dit resultaat veel opzien gebaard. Dat de aanwezigheid van goed ontwikkelde reukzenuwen gepaard gaat met afwezigheid van reukvermogen verbaast ons. Wel werden de meeste proefnemingen verricht met reukstoffen, die in het dagelijkse leven van vogels wel geen rol zullen spelen, zoals pyridine, toluol, Eau de Cologne, methylsalicilaat, amylacetaat, lavendelolie, anjisolie, kruidnagelolie en scatol, maar het is nauwelijks te verwachten, dat met meer natuurlijke reukstoffen andere resultaten behaald zouden zijn. Bovendien bleek, dat eenden gewend aan voeding met een sterk riekend vismeel, dit voedsel zonder behulp van hun ogen niet konden vinden.

Veldbiologen voerden aan, dat iedere kooiker juist een sterk ontwikkeld reukvermogen bij eenden veronderstelt en ter camouflage van geuren, die zijn eenden zouden kunnen verschrikken en verjagen, een speciaal kooipak draagt en het traditionele smeulende turfje gebruikt. Geen kooiker zal zich echter gemakkelijk laten overhalen tot proefnemingen in zijn kooi ten doel hebbende vast te stellen in hoeverre kooipak en turfje reële waarde hebben voor zijn bedrijf.

Misschien echter kunnen onze vogelfotografen en vogelbespieders veldwaarnemingen aandrazen omtrent het reukvermogen van onze vogels. Dieren met een goed ontwikkeld reukvermogen, als b.v. vele zoogdieren, worden dadelijk onrustig, als zij de „verwaaiing” van een mens bespeuren. Waar onze vogelfotografen zich dikwijls zeer dicht bij de nesten of verblijfplaatsen van vogels verdukt hebben opgesteld, mag worden verondersteld, dat de windrichting tijdens het verblijf in schuilhut of dekking grote invloed zal hebben op het gedrag van de vogels, indien het reukvermogen van de vogels van grote biologische betekenis is. Willen onze vogelwaarnemers hun aantekeningen eens doornemen en daarna in deze kolommen vermelden of er van enige invloed van menselijke „verwaaiing” op het gedrag van onze vogels, in het bijzonder van eendachtigen, enige sprake is? Een interessante strijdvrage kan zo door medewerking van onze veldwaarnemers nader tot een oplossing worden gebracht.

P. KORRINGA.

Slechtvalk. Gebeurt het al niet vaak, dat men een slechtvalk een vogel ziet vangen, nog veel minder vaak zal men hem er een zien redden. Toch kan het gebeuren, zoals een voorval bij een spreekwenslaapplaats bewijst. Juist had een sperwer met grote moeite uit de rondvliegende wolk een spreekwens losgepeuterd, of de slechtvalk was er bij om haar die afhandig te maken. En inderdaad zag de sperwer zich genoodzaakt, de spreekwens los te laten. De spreekwens was blijkbaar niet of weinig